

Slovensko-srbské literárne a kultúrne prieniky

Katarína Štafurová

V rámci spoločného bilaterálneho projektu APVV Ústavu slovenskej literatúry SAV a Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade sa na pôde Ústavu slovenskej literatúry SAV uskutočnila 28. septembra 2016 medzinárodná konferencia *Slovensko-srbské literárne a kultúrne prieniky*. Konferenciu organizovali v spolupráci obe inštitúcie zapojené do projektu APVV. Zameraná bola predovšetkým na rôzne podoby reflexie slovenskej vojvodinskej literatúry.

Podujatie otvorila riaditeľka Ústavu slovenskej literatúry SAV Dana Hučková. Vo svojom príhovore predstavila prednášajúcich na konferencii, ako aj samotný projekt APVV, v rámci ktorého sa konferencia konala. Zároveň poukázala na dejiny slovenskej dolnozemskej literatúry a jej svojrázny vývin. V príhovore tiež vyzdvihla dôležitosť a potrebu reflexie dolnozemskej slovenskej literatúry, čím predznamenal charakter celého podujatia.

Prvý blok prednášok uviedol svojím referátom *Slovenská literatúra na Dolnej zemi v zápase o literárnu scénu* Michal Babjak (Filozofická fakulta Univerzity Komenského). Ťažisko jeho referátu spočívalo v pokuse pomenovať kritérium, na základe ktorého by bolo možné určiť autorov patriacich do okruhu dolnozemskej slovenskej literatúry. Cez pokus uplatniť „tablicovské“ kritérium pôvodu autorov alebo ich pôsobenia vo Vojvodine či snahu uplatniť ako dané kritérium tematizovanie tzv. Dolnej zeme, zároveň poukázal na vnímanie literárneho priestoru jednotlivými autormi. Tí akoby pociťovali nedostatočnú literárnu scénu a neustále čakali na ortieľ zo Slovenska. Na pomeno-

vanú problematickosť vzťahu medzi slovenskou a slovenskou vojvodinskou literatúrou následne nadviazal Adam Svetlík (Filozofická fakulta Univerzity v Novom Sade, Srbsko). V príspevku *Kritické čítanie slovenskej vojvodinskej literatúry na Slovensku v druhej polovici 20. storočia a začiatkom 21. storočia* podrobil analýze vybrané texty slovenských literárnych vedcov. Poukázal pritom na obnovený záujem Slovákov o vojvodinské literárne diela, ktoré boli v minulosti sledované často nesústavne a nekriticky. Zároveň zdôraznil komplikovanosť vzťahu oboch literatúr a cudzosť a okrajovosť slovenskej vojvodinskej literatúry voči slovenskej aj voči „juhoslovanskej“ literatúre. Vzťahom avantgardnej, experimentálnej poézie a postmodernizmu sa v príspevku *Premeny slovenskej poézie vo Vojvodine od 60. rokov 20. storočia* zaoberala Marína Šimáková Speváková (Filozofická fakulta Univerzity v Novom Sade, Srbsko), ktorá zároveň uzavrela prvý blok prednášok. Sústredila sa predovšetkým na intermedialné procesy, na ktoré nazerala zo zorného uhla postmoderny a na otázku, či môžeme hovoriť o avantgarde na území bývalej Juhoslávie už pred rokom 1989. Svoju prednášku uzavrela konštatovaním, že aj napriek existencii niekoľkých (postmoderných) básní už pred rokom 1989, nie je možné hovoriť o postmoderne ako takej, len o tendenciách vychádzajúcich skôr z neoavantgardy.

Druhý blok prednášok otvorila svojím referátom *Dejiny slovenskej detskej publicistiky vo Vojvodine* Jarmila Hodoličová (Filozofická fakulta Univerzity v Novom Sade, Srbsko). Predstavila v ňom prehľad vojvodinskej

intencionálnej literatúry pre deti. Poukázala na skutočnosť, že aj keď počiatky intencionálnej detskej literatúry siahajú do prvej fázy národného obrodzenia, o skutočných textoch pre deti a mládež môžeme hovoriť až v šesťdesiatych rokoch 19. storočia. Hodoličová zároveň predstavila jednotlivé detské literárne časopisy od prvých detských časopisov vydávaných mimo etnického územia Slovenska pod názvami *Slávik* a *Zornička* (vydával Jozef Podracký), cez časopis *Mravec*, ktorý písal ako deväťročný Vladimír Hurban, až po časopis *Naši pionieri* z druhej polovice 20. storočia. Na prednášku Jarmily Hodoličovej čiastočne nadviazala Anna Margaréta Valentová (Filozofická fakulta Univerzity v Novom Sade, Srbsko) príspevkom *Slovenské evanjelické časopisy v srbskej Vojvodine*. Venovala sa predovšetkým slovenským časopisom vydávaným po roku 1992, ktoré predstavila ako pramene dokladujúce charakter súčasného slovenského jazyka vo Vojvodine a zároveň ako pramene, ktoré prispievajú k jeho zachovaniu. Druhý blok prednášok uzavrela diskusia, ktorej ústrednou témou bola práve reflexia slovenskej vojvodinskej literatúry.

Záverečný blok prednášok otvorila výstupom *Latinská príležitostná tlač Michala Godru z roku 1841* Olga Vaneková (Ústav slovenskej literatúry SAV). Predstavila latinskú tlač z Nového Sadu Michala Godru, ktorú tvoria dve samostatné eklogy oslavujúce mesto *Beata Bacska* (1841). Upozornila pritom na spôsob Godrovej aktualizácie žánru eklogy prostredníctvom zakomponovania reálií mesta Báčka do (vergíliovského) dialógu dvoch pastierov. Na dôležitosť evanjelického katechizmu pre vojvodinských slovenských evanjelikov upozornila Erika Bratňová (Ústav slovenskej literatúry SAV). V príspevku *Dva dolnozemske (vojvodinske) katechiz-*

my priblížila nábožensko-vzdelávaciu literatúru ako špecifickú literárnu kultúru územia Vojvodiny. Zamerala sa pritom na katechizmovú tvorbu, ktorú charakterizujú dve príznačné línie: pôvodný domáci katechizmus zastúpený veršovaným katechizmom Mateja Ambróziho *Jádro náboženství křesťanského ku prospěchu evangelických konfirmantů* (1844) a adaptácia prekladu inojazyčného (nemeckého) katechizmu zastúpeného veršovaným katechizmom Leopolda B. Abafiho *Výklad malého katechismu Dr. Martina Luthera dle Wendela pro slovenské evanj. školy* (1870). Ťažiskovým materiálom referátu Janky Pácalovej (Ústav slovenskej literatúry SAV) s názvom *Koncept slovanského sveta v cestopisoch Félixa Kutlíka* boli texty Félixa Kutlíka *Pešťbudínske krátke cestopisy*, *Výlet do Krkonôš* a *Výlet na Rujanu*. Priblížila tak spôsob kreovania sveta Slovanov, ktorý Kultík zámerne skladal cez kollárovskú tradíciu s prvkami všeslovanskej vzájomnosti až po romantickú túžbu po celistvosti. Pácalová pritom upozornila, že pre Kultíka nie je cieľom cesta, ale výlet do minulosti po vytýčenej trase Kollárom. Prednáškovú časť konferencie uzavrela Dana Hučková (Ústav slovenskej literatúry, SAV). V príspevku *Dve state o dramatickom umení (VHV, Ivan Lilge Lysecký)* sa sústredila na text Vladimíra Hurbana Vladimírova (VHV) *O dramatickom umení*, ktorý bol uverejnený ako *Besednica*. Upozornila na výraznú aktualizáciu pojmov v danom texte, ako napríklad pojem nálada, či dôležitosť spojenia autora a hercov, ktoré VHV považoval za kľúčové. Reakciou na *Besednicu* VHV bol text Ivana Lilgeho *Dramatické umenie*. Lilge charakterizoval divadlo ako intímnu záležitosť, ktorá má tíšiť.

Témou záverečnej diskusie boli jednotlivé príspevky, ktoré na konferencii odznali a ktoré účastníci tohto stretnutia vnímali ako dôkaz snahy vyriešiť komunikačný problém medzi slovenskou a slovenskou vojvodinskou literatúrou. Veríme, že sa očakávania organizátorov naplnili. Zároveň prajeme všetkým členom predmetného grantu APVV ešte veľa síl počas vedeckej práce.

Mgr. Katarína Štafurová

Ústav slovenskej literatúry SAV

Konventná 13

811 03 Bratislava

Slovenská republika

e-mail: katarina.stafurova@savba.sk